

Gondolatok olvasás közben

A „Nacsalnaja skola”-t olvasva* megragadott egy rövid cikk. Hasznos gyakorlatról számol be. A pedagógus továbbképzésnek a szovjet iskolákban elterjedt egyik formájáról tájékoztat.

Az iskolák nevelői a pedagógiai gyakorlatban felmerült nevelési helyzeteket, problémákat, feladatokat vitatják meg a pedagógiai tudomány és gyakorlat szemszögéből. A cikk arról is tájékoztat, hogy hasonló „pedagógiai feladatokat” a lohvickij pedagógusképző intézet pedagógus kollektívája is rendszeresen megvitat a jövődő pedagógusokkal.

Tájékoztató céljából néhány „feladatot” idézek a cikkből:

1. Az egyik tanuló padoszszédjától titokban elvett egy érdekes könyvet. Erről senki nem tudott semmit, de egy idő múlva a tanuló önként elmondta ezt tanítójának.

Mit mondjon a tanító a tanulóknak?

2. A tanító megbüntetett egy tanulót, de később kiderült, hogy nem bűnös.

Mit tegyen ezután a tanító?

3. Az iskola igazgatója minden nevelőnek — Önnek is — kiadott egy rendelkezést: tájékoztassák a tanulókat, hogy az iskolában egy bizottság fogja ellenőrizni a munkát, ezért a tanulóknak jobban kell viselkedniök és tanulniok.

Hogy fogja Ön végrehajtani ezt a rendelkezést?

4. Egy jó magatartású 8. osztályos tanuló megverte az Ön 2. osztályos tanulóját.

Mit tesz Ön?

5. Órán két 4. osztályos tanulójának rossz feleleteikért elégtelent adott. Óra után ezek a tanulók arra kérték Önt, hogy javítsa ki osztályzataikat. Az egyik azt mondta, hogy nagyon beteg az anyja és nem akarja őt felizgatni; a másik pedig szigorú apjára hivatkozott, aki az egyesért nagyon megveri őt. Ezt az osztálytársak is bizonyították.

Kielégíti-e a tanulók kívánságát, vagy nem?

6. Harmadik osztályos tanuló mind rendesen ülnek a padban, csak az egyik tanuló nyújtogatja magasra a kezét és kiabál: „én ... én ... én ...!” Ön felszólítja, hogy ne nyújtogassa a kezét, amire ő kijelenti: „Nem értem a tanító nénit. Akkor miért mondja: »Bátrabban és magasabbra emeljétek kezeteiket, ne féljétek.« Most meg: »Ne ágaskodj, mert akkor nem kérdezek.«”

Mit válaszol erre?

7. Mit csinál, ha megtudja, hogy 2. osztályos tanuló közül csak ketten-hárman készítették el házi feladatukat, a többi nem?

8. Második osztályos tanítványának apját nagyon dicsérték az iskolában azért, hogy lánya helyett sok vashulladékot hozott az iskolába.

Ön is megdicsérné őt ezért?

* 1968/5. szám, 26. oldal.

9. A tanító bemegy a 4. osztályba. Látja, hogy szét van szórva egy csomó papírszemét. Ki akarta deríteni, hogy ki a tettes, de senki nem vállalta. A heteseket akarta kényszeríteni, hogy szedjék össze a szemetet, azok viszont nem csinálták meg. Sőt még kijelentették: „Valaki eldobálta, nekünk meg össze kell szedni.” Aztán a tanító maga összeszedte, és azt mondta: „Ha még egyszer előfordul az osztályban ilyesmi, és nem lesz, aki kitakarítsa, akkor szóljatok nekem. Én szívesen kitakarítom.”

Hogy tetszik Önnek a tanító eljárása?

10. Egy 3. osztályos tanuló kitörte az iskolában az ablakot. Őn meg akarta tudni a tettes nevét, de nem sikerült — senki nem mondta meg. Csak miután mindannyian hazamentek, odament Önhöz egy tanuló, és megmondta, ki volt a tettes.

Mit tesz ilyen esetben az osztállyal, a tettessel és azzal, aki beárulta őt?

11. 4. osztályos tanuló azt javasolták Önnek, hogy a rossz és a fegyelmezetlen tanulókat ne avassák fel úttörőnek.

Hogy vélekedik erről a javaslatról?

Ilyen jellegű szituáció-feladatokat közöl a cikk. A problémák a 6–10 éves korú tanulók nevelésével kapcsolatosak. Különböző nevelési helyzetben vetődnek fel — főleg a pedagógus kollektíva és a tanulók erkölcsi-akarati tulajdonságainak formálásával kapcsolatos eljárást („technikát”) kutatják.

Bármelyik magyar iskolában is előfordulhatnak. Nem különleges esetek. Éppen ezért e szituációk széles körben való megvitatása és a megoldással kapcsolatos eljárások (eljárás-variációk) megtalálása az egységes pedagógiai hatás elvének érvényesítése szempontjából igen nagy jelentőségű. Mivel pedig tudományos és gyakorlati aspektusból egyaránt vizsgálják a megoldást, ezért valóban a továbbképzés egyik hasznos és eredményes formájának is tekinthető.

A Módszertani Közlemények tett már egy hasonló jellegű kezdeményezést a nevelési esetek elemzését közlő rovatban. Javaslom a Szerkesztőségnek, hogy tegye lehetővé hasonló jellegű „feladatok” megjelenését is. Vitatkozzunk, keressük az elfogadható megoldásokat. Hisz ugyanazon probléma megítélésének; megoldásának iránya testületenként is változhat, és nem biztos, hogy minden testület (mint testület!) helyesen foglal állást — minden jó szándéka ellenére is. Mert pl.:

Az egyik iskolában elharapódzott a tanulók között a késés. A testület egyik ülésén úgy határozott, hogy a későn jövők kapnak a nyakukba egy csigát az iskola bejáratánál, és azzal kell bemenniük az osztályba. Az egyik reggelen egy második osztályos tanuló apukájával (aki pedagógus) együtt állít be késve az iskolába. A tanuló megkapja a csigát. Az apuka letépi a fiú nyakáról, földhöz csapja azt. Ebből konfliktus támad a szülő, az osztályvezető, a testület között.

Mi a véleménye az iskola és a szülő eljárásáról?

A szerkesztőség elfogadja a felvetett javaslatot. Szívesen biztosít helyet nevelési szituációknak. Ugyanakkor várja az olvasók észrevételeit.

